

Rezime Analize

transparentnosti prikupljanja i distribucije prihoda ostvarenih po osnovu registracije motornih vozila

Pripremili:
Ivan Vasić, dipl.iur.
Mr.sc. Adis Arapović

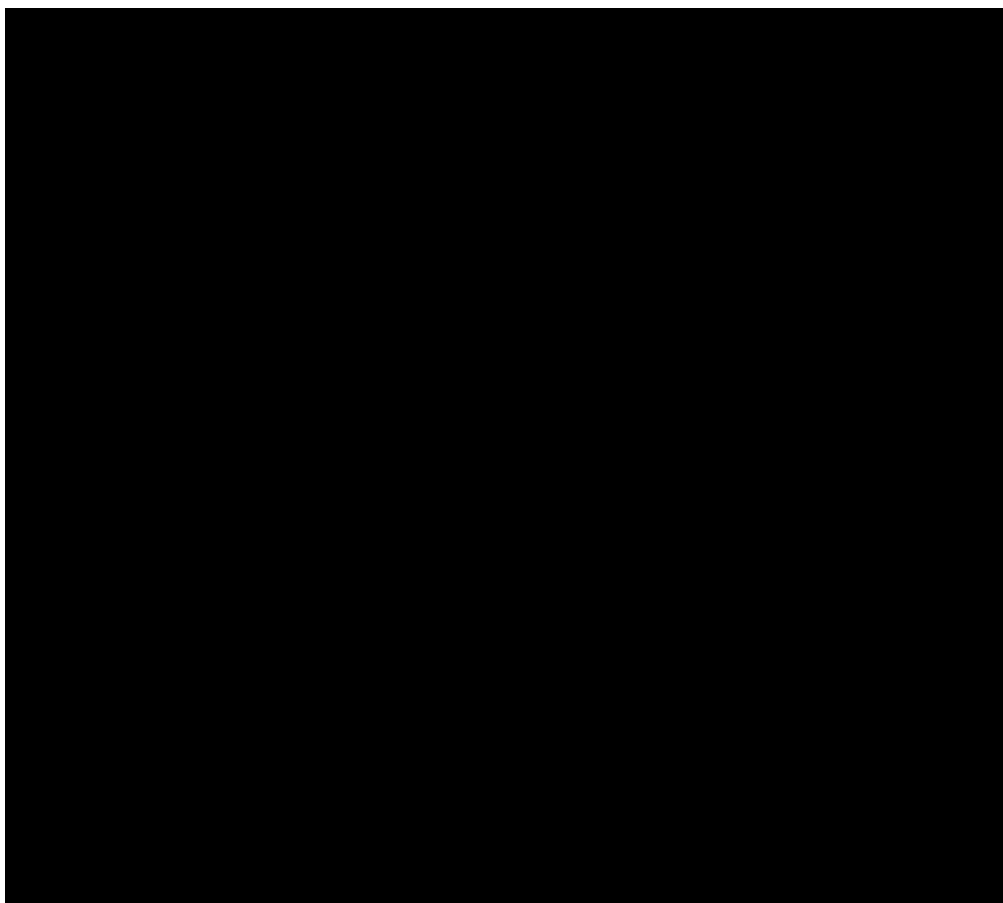
2011.

1. Uvod

Građani Bosne i Hercegovine koji posjeduju motorno vozilo dužni su svake godine da produže registraciju svog motornog vozila, što se obavlja u nadležnim MUP-ovima kantona, odnosno entiteta. Taj postupak je regulisan Pravilnicima o registraciji vozila koji su u korelaciji sa članom 215. stav 3. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini.

Po ovom Zakonu uslov da se produži registracija motornog vozila je da se plate sledeće stavke (Za primjer, uzeto je vozilo srednje snage od 60 kW-a i 1400cm³):

Slika 1.

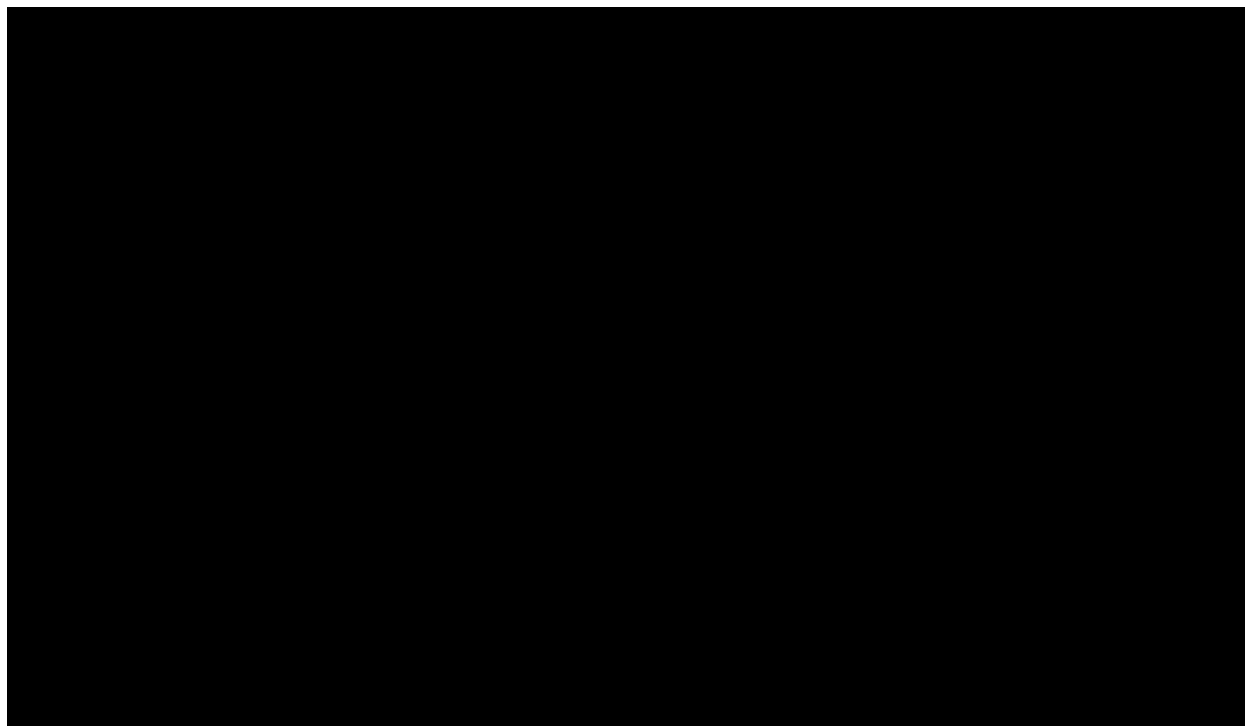

(Izvor – www.osiguraj.ba)

Ukupna cijena produženja registracije se u ranijem periodu razlikovala između entiteta, pri čemu je u Republici Srpskoj ta cijena bila nešto niža, ali je u posljednje vrijeme došlo skoro do izjednačavanja i sad su cijene približno iste.

Prošle godine, prema podacima IDDEEA-e, Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka u Bosni i Hercegovini, u BiH je bilo registrovano ukupno **954.425** motornih vozila. Prema tome, ukupna sredstva koja se prikupe po osnovu registracije motornih vozila koja su, kako ćemo dalje vidjeti, relativno velika, pravilnim utroškom bi mogla da u mnogome promijene loše stanje naših puteva, usluge autoklubova kao i zaštitu građana od elementarnih nepogoda – poplava, što su neke od namjena koje se plaćaju pilikom registracije.

Slika 2.

(Podaci BIHAMK-a)

2. Stavke koje se plaćaju

Putarina - Sredstva koja fizička i pravna lica uplaćuju prilikom registracije ili produženja registracije motornih vozila po osnovu putarine prikupljaju se na entitetskom nivou. U Republici Srpskoj sav novac od putarine plaćene pri registraciji vozila usmjerava se Javnom preduzeću Putevi RS. U Federaciji BiH taj novac se dijeli prema formuli: Direkciji za ceste FBiH 40%, kantonima 35%, a opštinama 25%. Zakon o cestama FBiH iz 2010. godine, član 95., reguliše raspodjelu sredstava u FBiH, dok u RS, Zakon o javnim putevima iz 2010 Sl.gl. 05/10.

Ukupna sredstva koja se prikupe u BiH za puteve po osnovu registracija (putarina) i po osnovu prometa naftnim derivatima su oko **220 miliona KM**. Uprkos tome stanje kvaliteta puteva u BiH je izuzetno loše. Loša putna infrastruktura odbija strane investitore, sprječava ekonomski razvoj a strani turisti obilaze našu zemlju i kao turističku destinaciju a i kao tranzitnu zemlju.

Zbog loših puteva, štetu trpe kako fizička lica tako i firme koje se profesionalno bave prevoznikom djelatnošću. Izvještaj firme EUROEXPRESS, koja bavi distribucijom pošiljaka na cijeloj teritoriji BiH, pokazuje da troškovi amortizacije i popravki oko 50 motornih vozila iz njihovog voznog parka dostižu i više desetina hiljada KM na godišnjem nivou, dok svake godine na ime putarina pri registraciji svojih vozila u državnu kasu uplaćuju oko 1.500 KM.

Poseban problem je ogromna administracija (postoji 14 resornih ministarstava i isto toliko direkcija za ceste, ili odjela za ceste pri ministarstvima prometa i komunikacija u nekim od kantona) koja radi u ovom sektoru, a pored toga i loša međusobna koordinacija organa i javnih preduzeća nadležnih u ovoj oblasti. Kao rezultat imamo često situacije gdje dolazi do višestrukih rekonstrukcija istih cesta i lošeg kvaliteta izvedenih radova.

SPI (služba za pomoć - informacije) auto klubova je služba čije usluge građani plaćaju svake godine prilikom produženja registracije motornih vozila u iznosu od 8 KM, međutim najveći je problem u tome što građani nisu obaviješteni koja prava po tom osnovu ostvaruju. Istraživanje koje je sproveo CCI uz pomoć agencije Prism Research u martu 2011. godine, pokazuje da preko 80% građana BiH ne zna koja prava ostvaruju plaćanjem 8,00 KM godišnje prilikom produženja registracije motornih vozila.

Naime, auto klubovi BIHAMK u FBiH i AMS RS su udruženja građana, sa prenesenim javnim ovlaštenjima, koji pružaju građanima određene besplatne usluge. BIHAMK svoje aktivnosti obavlja na osnovu Zakona o cestama FBiH iz 2010. godine i ugovora koji imaju sa JP Direkcija cesta FBiH, dok AMS RS svoju djelatnost vrši na osnovu Zakona o ovlaštenjima AMS RS iz 2008. godine.

Kada su u pitanju BIHAMK-ova javna ovlaštenja, to su tri bilo koje besplatne intervencije, a odnose se na popravku vozila na licu mjesta ili premiještanje vozila do najbližeg servisa, maksimalno

Centri civilnih inicijativa (2011): Rezime Analize transparentnosti prikupljanja i distribucije prihoda ostvarenih po osnovu registracije motornih vozila.

jednom mjesečno, tri puta godišnje. AMSRS obezbjeđuje jednu besplatnu uslugu prevoza vozila oštećenog u saobraćajnoj nezgodi, te prevoz vlasnika vozila i ostalih putnika do željene destinacije, na teritoriji Bosne i Hercegovine, jednom godišnje.

Građani u slučaju nezgode ili kvara zbog neinformisanosti često plaćaju usluge prevoza vozila privatnim službama po visokim cijenama, a tu uslugu mogu dobiti besplatno od auto klubova. Često se dešava da i službenici MUP-ova, na mjestu uviđaja, vozačima ne znaju ili ne žele dati informaciju o javnim uslugama auto-klubova koje su vozači unaprijed platili.

To je razlog zašto je potrebno, u saradnji sa auto klubovima, povećati obaviještenost vozača u BiH čime bi se onemogućile zloupotrebe u ovoj oblasti. Prema rezultatima analize koju je sproveo CCI, to bi se najbolje postiglo distribucijom informativnog materijala BIHAMK-a i AMSRS-a gdje bi bilo istaknuto koja su to prava koja građani ostvaruju. Najbolje mjesto za distribuciju ovog materijala bi bile stanice MUP-ova, gdje bi građani prilikom podizanja saobraćajne dozvole nakon produženja registracije, dobijali i letke ubačene u saobraćajne dozvole.

Sadržaj letka bi mogao da bude sljedeći:

RS

Na osnovu naknade od **8 KM** koju građani plaćaju prilikom registracije ili produženja registracije motornih vozila, ostvaruju pravo na jednu **besplatnu uslugu** bilo gdje na putevima u BiH.

Pomenutu uslugu pruža **Auto moto savez Republike Srpske** za vlasnike motornih i priključnih vozila registrovanih na teritoriji Republike Srpske. AMS RS obezbjeđuje besplatnu uslugu:

- prevoza vozila oštećenog u saobraćajnoj nezgodi, te prevoz vlasnika vozila i ostalih putnika do željene destinacije, na teritoriji Bosne i Hercegovine, jednom godišnje.

Prava besplatnog prevoza vozila i putnika u vozilu oštećenom u saobraćajnoj nesreći mogu se ostvariti samo putem Informativno dispečerskog centra Auto moto saveza Republike Srpske pozivom na broj **1285** i uz za tu namjenu priložen Kupon AMS RS.

Napominjemo da će vlasnici vozila prilikom registracije svog vozila i uplate osiguranja dobiti **KUPON AMS RS** na osnovu kojeg će moći ostvariti pravo besplatnog prevoza.

Nadamo se da Vam nećemo biti potrebni, ali ako Vam se saobraćajna nesreća ipak dogodi, mi smo tu i pozivom na broj 1285 dobićete pomoć koja Vam je u tom trenutku najpotrebnija!

AMS RS

1285

FBiH

Na osnovu naknade od **8 KM** koju građani plaćaju prilikom registracije ili produženja registracije motornih vozila, ostvaruju pravo na **besplatne usluge** "Pomoć informacije" na javnim cestama.

Pomenutu uslugu pruža Bosanskohercegovački auto-moto klub (**BIHAMK**), na osnovu ugovora sa Direkcijom cesta Federacija Bosne i Hercegovine.

Pozivom na tel. **(033) 1282** odnosno **(033) 282-100** sa fiksnog ili mobilnog telefona **besplatno** možete dobiti sljedeće usluge:

- informacije o stanju i prohodnosti cesta i uvjetima za vožnju u Bosni i Hercegovini
- tehničku pomoć na cesti u cilju osposobljavanja vozila za nastavak putovanja (usluge popravke manjeg kvara na vozilu)
- uklanjanje neispravnih i oštećenih vozila na ceste u cilju nesmetanog odvijanja prometa.

Spomenute usluge pomoći na cesti mogu se besplatno dobiti jedanput mjesečno i najviše tri puta godišnje i to na području Sarajevskog, Unsko-sanskog, Tuzlanskog, Zeničko-dobojskog, Bosansko-podrinjskog, Srednjobosanskog i Hercegovačko-neretvanskog kantona.

BIHAMK

1282

Pošto je po svim istraživanjima najveći problem u ovoj oblasti upravo neobavještenost građana, na lecima bi bile naglašene besplatne usluge na koje građani imaju pravo, jer te usluge plaćaju prilikom registracije motornih vozila. Sa većom obaviještenosti, smanjila bi se i mogućnost zloupotreba na putevima.

Pored tog metoda obavješćavanja, efektni bi bili i radio i video sadržaji, koji bi se emitovali na tv/radio/internet stanicama koji bi skretali pažnju građana i davali im potrebne informacije o pravima koja ostvaruju vozeći se putevima Bosne i Hercegovine.

Posebna vodoprivredna naknada se plaća prilikom registracije ili produženja registracije motornih vozila u BiH svake godine, i ta sredstva se uplaćuju na račun javnih prihoda BiH (Zakon o vodama RS - Sl.gl. RS. 118/08 i Zakon o vodama *FBiH* - Sl. novine FBiH 70/06). Prikupljena sredstva se troše za održavanje vodoprivrednih objekata, redovne i vanredne odbrane od poplava, utrošenu električnu energiju na crpnim stanicama, plate zaposlenih i sl. Kapitalni rashodi se odnose na rekonstrukciju i investiciono održavanje vodoprivrednih objekata i sanaciju ruševnih obala.

3. Zaključna razmatranja

Da bi se poboljšalo stanje puteva u BiH i time povećala bezbjednost učesnika u saobraćaju, građana BiH i stranih korisnika puteva u BiH koji su u tranzitu, potrebno je mnogo transparentniji utrošak sredstava, mnogo bolja kontrola izvođača radova i daleko veća odgovornost nadzornih organa.

Nezainteresovanost građana BiH o stvarima koje plaćaju svake godine, dovodi do toga da imamo situaciju gdje preko 80% vozača ne znaju da neke usluge mogu da dobiju besplatno (plaćene su unaprijed prilikom registracije vozila) i tako dolazi do kršenja njihovih prava i bespotrebnih visokih troškova.

Da bi se povećala obavještenost građana, potrebno je da se informacije direktno uručuju građanima uz dokumente koje podižu nakon produženja registracije u MUP-ovima. Dosadašnja praksa, gdje su leci sa informacijama bili dostupni građanima da ih slobodno uzimaju, se pokazala kao neefikasna, jer građani uglavnom nisu ni obraćali pažnju na njih. Obavezna insertizacija odgovarajućih letaka bi na neki način prinudila građane da obrate pažnju na te letke i time bi informacija stizala do njih.